

Rolnummer 5036
Arrest nr. 178/2011 van 17 november 2011

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen over artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders, zoals vervangen bij artikel 8 van de programmawet van 27 december 2004, gesteld door de Arbeidsrechtbank te Hoi.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters R. Henneuse en M. Bossuyt, en de rechters E. De Groot, A. Alen, J.-P. Moerman, J. Spreutels en T. Merckx-Van Goey, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter R. Henneuse,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

*   *   *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vragen en rechtspleging*

Bij vonnis van 1 oktober 2010 in zake Monique Moreau tegen de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 7 oktober 2010, heeft de Arbeidsrechtbank te Hoei de volgende prejudiciële vragen gesteld :

« 1) Schendt artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969 [tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders], gewijzigd bij de programmawet van 27 december 2004, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het op een algemene en absolute wijze instellen van een onweerlegbaar vermoeden van voltijdse arbeid ertoe leidt twee fundamenteel verschillende categorieën van werkgevers op dezelfde manier te behandelen, namelijk, enerzijds, de werkgevers die de socialezekerheidsbijdragen op de daadwerkelijk gepresteerde uren hebben betaald, maar hebben nagelaten de toepasselijke bepalingen inzake vermelding en openbaarmaking van de werkroosters in acht te nemen, en, anderzijds, de werkgevers die bewust nalaten die bepalingen in acht te nemen teneinde socialezekerheidsbijdragen te betalen op een kleiner aantal uren dan het aantal werkelijk gepresteerde uren ?

2) Schendt artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969, gewijzigd bij de programmawet van 27 december 2004, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre zij de werkgever die de maatregelen met betrekking tot de vermeldingen en de openbaarmaking van de deeltijdse werkroosters niet in acht heeft genomen, elke mogelijkheid ontnemen om het bewijs te leveren van het werkelijk gepresteerde aantal uren, en in zoverre het uitsluitend aan de sociale-inspectiediensten de zorg overlaat om het eventuele bestaan vast te stellen van een materiële onmogelijkheid om voltijdse arbeid te verrichten, zonder dat de werkgever de mogelijkheid heeft om daarover uitleg te verschaffen ?

3) Schendt artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969, gewijzigd bij de programmawet van 27 december 2004, in de interpretatie volgens welke het om een burgerlijke sanctie gaat, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het een dusdanig vermoeden instelt dat de werkgever die de vermeldingen en maatregelen van openbaarmaking van de deeltijdse werkroosters niet in acht heeft genomen, dat vermoeden nooit kan weerleggen, zelfs indien hij in staat is het bewijs te leveren van een materiële of economische onmogelijkheid dat de arbeid voltijds kon worden verricht door zijn in het geding zijnde werknemers ?

4) Schendt artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969, gewijzigd bij de programmawet van 27 december 2004, in de interpretatie volgens welke het gaat om een sanctie met een strafrechtelijk karakter in de zin van de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre het een dusdanig vermoeden instelt dat de werkgever die de vermeldingen en maatregelen van openbaarmaking van de deeltijdse werkroosters niet in acht heeft genomen, dat vermoeden nooit kan weerleggen, zelfs indien hij in staat is het bewijs te leveren van een materiële of economische onmogelijkheid dat de arbeid voltijds kon worden verricht door zijn in het geding zijnde werknemers, en in zoverre de arbeidsrechtbank over geen enkele bevoegdheid beschikt om de sanctie aan te passen, wanneer de werkgever niettemin een dergelijk bewijs levert ? ».

Memories zijn ingediend door :

- Monique Moreau, wonende te 4280 Hannuit, rue Gustave Detiège 6;
- de Ministerraad.

Monique Moreau heeft een memorie van antwoord ingediend.

Bij beschikking van 14 september 2011 heeft het Hof de zaak in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 29 september 2011 na de partijen te hebben uitgenodigd hun eventuele opmerkingen over het arrest van het Hof van Cassatie van 7 februari 2011 in de zaak nr. S.10.0056.N aan het Hof mede te delen in een aanvullende memorie die uiterlijk op 26 september 2011 moest worden ingediend en waarvan zij binnen dezelfde termijn aan de andere partij een kopie zouden doen toekomen.

Monique Moreau en de Ministerraad hebben aanvullende memories ingediend.

Op de openbare terechtzitting van 29 september 2011 :

- zijn verschenen :
  - . Mr. W. Saint-Remy, advocaat bij de balie te Namen, *loco* Mr. J.-L. Dessy, advocaat bij de balie te Hoei, voor Monique Moreau;
  - . Mr. V. Pertry, advocaat bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en A. Alen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Tijdens een op 12 november 2007 in de lokalen van de onderneming van Monique Moreau uitgevoerde controle stelt een sociaal inspecteur vast dat die laatste er geen bericht heeft aangeplakt overeenkomstig artikel 159 van de programmawet van 22 december 1989 waarop onder andere het variabel werkrooster is vermeld van elk van de twee werknemers die zij tewerkstelt ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst voor deeltijdse arbeid. Bovendien stelt hij niet vast dat het voor die werknemers materieel onmogelijk is er voltijdse arbeid te verrichten.

Op basis van die elementen gaat de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid, met toepassing van artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969 « tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders », ervan uit dat de twee voormelde werknemers geacht worden hun arbeid te hebben verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst voor voltijdse arbeid. Op 29 januari 2008 beslist hij bijgevolg het bedrag van de socialezekerheidsbijdragen ambtshalve vast te stellen op basis van het verschil tussen de door Monique Moreau voor haar werknemers daadwerkelijk aangegeven lonen en de lonen met betrekking tot een voltijdse tewerkstelling van die werknemers.

De Arbeidsrechtbank te Hoei, waarbij een beroep tegen die beslissing aanhangig werd gemaakt, is van oordeel dat de sanctie ingesteld door artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969 zeer zwaar is en lijkt op die waarin is voorzien in de vroegere versie van artikel 30bis, § 3, derde lid, van dezelfde wet, waarvan in het arrest nr. 86/2007 van het Hof werd geoordeeld dat zij ongrondwettig was. De Rechtbank beslist dan ook aan het Hof de hierboven weergegeven prejudiciële vragen te stellen.

III. *In rechte*

- A -

Ten aanzien van het standpunt van de partijen in hun memorie en memorie van antwoord

Wat de eerste prejudiciële vraag betreft

A.1.1. Monique Moreau gaat ervan uit dat de eerste vraag bevestigend dient te worden beantwoord.

A.1.2. Zij zet in de eerste plaats uiteen dat de twee in de vraag beschreven categorieën van werkgevers zich in fundamenteel verschillende situaties bevinden, zowel wat betreft de inning van de socialezekerheidsbijdragen, als wat betreft het bedrieglijk opzet van de werkgever, het financieel voordeel dat hij haalt uit de ontstentenis van openbaarmaking van de werkroosters, en de sanctie die hem treft.

De verzoekster voor de verwijzende rechter merkt immers op dat de werkgever die aan de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) de bijdragen heeft betaald met betrekking tot de door zijn werknemer werkelijk gepresteerde uren, maar die te goeder trouw de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters niet in acht heeft genomen, geen enkel bedrieglijk opzet heeft en geen enkel financieel voordeel haalt uit zijn verzuim, dat over het algemeen te maken heeft met het feit dat hij de wet niet kent, maar zich blootstelt aan een werkelijke sanctie die erin bestaat dat hij socialezekerheidsbijdragen moet betalen die overeenstemmen met onbestaande arbeidsuren, terwijl zijn verzuim de RSZ geen enkel nadeel heeft berokkend.

Zij betoogt dat de werkgever die zich bewust ervan heeft onthouden de werkroosters van zijn werknemer openbaar te maken, teneinde de ontstentenis van betaling van sociale bijdragen op bepaalde arbeidsuren te verbergen en elke controle van de werkelijk gepresteerde arbeidsuren te beletten, daarentegen met bedrieglijk opzet handelt en uit zijn gedrag een niet-verwaarloosbaar financieel voordeel haalt. Zij merkt op dat de socialezekerheidsbijdragen waarvan de betaling van haar kan worden gevorderd op basis van het door de in het geding zijnde bepaling ingestelde vermoeden en teneinde een werkelijk nadeel voor de RSZ te herstellen, voor die werkgever slechts een sanctie vormen in zoverre zij overeenstemmen met arbeidsuren die niet werkelijk werden gepresteerd, zodat die betaling zelfs niet als een sanctie zal worden ondergaan wanneer zij betrekking zal hebben op een som die overeenstemt met het bedrag van de werkelijk verschuldigde bijdragen, rekening houdend met de werkelijk gepresteerde arbeidsuren.

A.1.3. Monique Moreau zet vervolgens uiteen dat de in de prejudiciële vraag bedoelde gelijkheid van behandeling onevenredig is ten opzichte van de door de wetgever nagestreefde doelstelling.

In dat verband merkt zij op dat bij de aanneming van de oorspronkelijke versie van artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969 « tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders », de wetgever van mening was dat het instellen van een weerlegbaar vermoeden van voltijdse arbeid volstond om het zwartwerk te bestrijden. Zij betoogt dat de wijziging van die bepaling door de programmawet van 27 december 2004 beantwoordde aan een andere doelstelling : de gevolgen van een arrest van het Hof van Cassatie van 3 februari 2003 – dat het mogelijk maakte het vermoeden te weerleggen door het eenvoudige bewijs van een uur inactiviteit van de werknemer die geacht wordt te zijn aangenomen in het kader van een arbeidsovereenkomst voor voltijdse arbeid – tegengaan teneinde de controle door de sociale inspecteurs te vergemakkelijken.

Monique Moreau gaat ervan uit dat er minder radicale maatregelen bestaan dan het instellen van een onweerlegbaar vermoeden. Zij is van mening dat het zou volstaan van de werkgever die het vermoeden wenst te weerleggen te eisen dat hij het bewijs levert dat de werknemer niet elk uur heeft gepresteerd dat hij geacht wordt te hebben gepresteerd, of dat het materieel onmogelijk was die werknemer voltijds tewerk te stellen.

De eisende partij voor de verwijzende rechter verwijst ook naar het arrest nr. 40/98 van het Hof waarin wordt geoordeeld dat het bij artikel 171 van de programmawet van 22 december 1989 ingestelde onweerlegbaar vermoeden onevenredig is.

Zij merkt bovendien op dat de niet-toepassing van het betwiste vermoeden in het geval waarin de sociaal inspecteur vaststelt dat het onmogelijk is de werknemer voltijds tewerk te stellen, het niet mogelijk maakt de maatregel evenredig te maken met de nagestreefde doelstelling, omdat die beperking van het toepassingsgebied van de in het geding zijnde maatregel niet elke bonafide werkgever in staat stelt te ontsnappen aan de betaling van sociale bijdragen die niet verschuldigd zijn.

Monique Moreau merkt ten slotte op dat wanneer, met toepassing van artikel 9 van de wet van 16 november 1972 « betreffende de arbeidsinspectie », de sociaal inspecteur zich ertoe beperkt de bonafide werkgever die de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters niet in acht heeft genomen, een waarschuwing te geven of hem een termijn te laten om zich in regel te stellen, hij de regularisatie door de RSZ met toepassing van de in het geding zijnde bepaling evenwel niet kan beletten. Zij gaat bovendien ervan uit dat zelfs indien de sociaal inspecteur die bevoegdheid had, het door die bepaling ingestelde onweerlegbaar vermoeden daarom niet minder discriminerend zou zijn, rekening houdend met het feit dat de inspecteur arbitrair zou kunnen handelen en de bonafide werkgever die gunst zou kunnen weigeren.

A.2.1. Volgens de Ministerraad dient de eerste prejudiciële vraag ontkennend te worden beantwoord.

A.2.2. Hij gaat in hoofdorde ervan uit dat de twee in de vraag beschreven categorieën van werkgevers niet wezenlijk verschillend zijn, rekening houdend met het doel dat met de in het geding zijnde bepaling wordt nagestreefd. Hij merkt op dat die twee categorieën van werkgevers gemeen hebben dat zij de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters niet in acht hebben genomen, zonder dat zij in staat zijn de materiële onmogelijkheid van een voltijdse tewerkstelling van de betrokken werknemers aan te tonen.

Onder verwijzing naar het arrest nr. 40/98 merkt hij op dat het Hof reeds tot dezelfde vaststelling is gekomen met betrekking tot het onweerlegbaar vermoeden ingesteld bij artikel 171 van de programmawet van 22 december 1989.

A.2.3. In ondergeschikte orde is de Ministerraad van mening dat de gelijke behandeling van de twee voormelde categorieën van werkgevers niet klaarblijkelijk onevenredig is.

In dat verband onderstreept hij dat de beoordelingsmarge van de wetgever des te ruimer is omdat de in het geding zijnde bepaling een maatregel van economisch en sociaal beleid is die past in het kader van de financiering van de sociale zekerheid en de strijd tegen het zwartwerk.

Hij betoogt bovendien dat de sociaal inspecteur kan vermijden dat de in het geding zijnde bepaling wordt toegepast op de bonafide werkgever door, krachtens artikel 9 van de wet van 16 november 1972, te beslissen geen proces-verbaal op te stellen met betrekking tot de niet-inachtneming van de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters.

Wat de tweede prejudiciële vraag betreft

A.3.1. Monique Moreau gaat ervan uit dat de tweede vraag bevestigend dient te worden beantwoord.

Zij is van mening dat het automatische karakter van de sanctie waarin is voorzien in de in het geding zijnde bepaling, afbreuk doet aan het in artikel 6.2 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens gewaarborgde vermoeden van onschuld.

A.3.2. De eiseres voor de verwijzende rechter merkt ten eerste op dat indien de sociaal inspecteur van mening is dat het voor de betrokken werknemer materieel niet onmogelijk is om voltijdse arbeid te verrichten, de werkgever dat standpunt niet kan betwisten, wat onverenigbaar is met artikel 9 van de wet van 16 november 1972 – luidens hetwelk het proces-verbaal van de inspecteur bewijskracht heeft tot het tegendeel bewezen is – en strijdig is met het grondbeginsel van de rechten van de verdediging.

Zij preciseert dat de in het geding zijnde bepaling de sociaal inspecteur niet ertoe verplicht de werkgever over die aangelegenheid te horen, of met zijn opmerkingen rekening te houden. Onder verwijzing naar een arrest van het Arbeidshof te Antwerpen van 10 september 2010 betoogt zij ook dat de sociaal inspecteur de belangen van de RSZ verdedigt.

Monique Moreau stelt vervolgens dat door aan de sociaal inspecteur de bevoegdheid voor te behouden, vast te stellen dat het voor de betrokken werknemer materieel mogelijk is voltijdse arbeid te verrichten, de in het geding zijnde bepaling verhindert dat die vaststelling ter discussie wordt gesteld, zowel door de werkgever als door de rechter. Zij stelt dat de werkgever de materiële onmogelijkheid van de voltijdse arbeid slechts zou kunnen aanvoeren wanneer het verslag van de sociaal inspecteur, over dat onderwerp, geen enkele aanwijzing bevat of op geen enkele echte vaststelling is gebaseerd.

A.3.3. Ten tweede herinnert Monique Moreau eraan dat het de werkgever zou kunnen worden toegestaan het door de in het geding zijnde bepaling ingestelde vermoeden te weerleggen, op voorwaarde dat hij de door de betrokken werknemer werkelijk gepresteerde uren bewijst en het bewijs levert van het feit dat die werknemer geen andere prestaties in zijn voordeel heeft kunnen verrichten. Onder verwijzing naar een vonnis van de Arbeidsrechtbank te Charleroi van 5 november 2009, een arrest van het Arbeidshof te Luik van 24 juni 2003 en een arrest van het Arbeidshof te Bergen van 2 december 2004 gaat zij ervan uit dat een dergelijke regel het ook mogelijk zou maken het zwartwerk doeltreffend te bestrijden.

A.3.4. Ten derde zet Monique Moreau uiteen dat het instellen van een onweerlegbaar vermoeden van voltijdse tewerkstelling van de werknemer onevenredig is ten opzichte van de met de in het geding zijnde bepaling nagestreefde doelstelling, namelijk de opdracht van de sociale inspecteurs vergemakkelijken door de gevolgen tegen te gaan van een rechtspraak die de werkgever toestaat het weerlegbaar vermoeden te weerleggen door eenvoudigweg aan te tonen dat de betrokken werknemer niet voltijds tewerkgesteld was.

Zij is van mening dat dat onweerlegbaar vermoeden toelaat een werkgever die de verschuldigde socialezekerheidsbijdragen heeft betaald, maar die enkel heeft verzuimd de werkroosters aan te plakken of die ze niet kan voorleggen tijdens het bezoek van de sociaal inspecteur, zeer streng te bestraffen. Zij onderstreept dat, hoewel de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters als dusdanig niet moeilijk in acht te nemen zijn, dat niet wegneemt dat in de praktijk de kleine ondernemingen vaak niet op de hoogte zijn van het bestaan ervan. Zij betoogt dat zelfs wanneer die regels gekend zijn, het kan gebeuren dat de werkgever niet in staat is het geheel van de talrijke administratieve, financiële, sociale en fiscale verplichtingen die op hem rusten, correct in acht te nemen, zonder dat een nalatigheid moet worden geïnterpreteerd als het bewijs van een bedrieglijk opzet.

Monique Moreau brengt ook in herinnering dat, om de toepassing van het onweerlegbaar vermoeden te vermijden, de werkgever aan de sociaal inspecteur of de rechter niet kan aantonen dat de betrokken werknemer materieel geen voltijdse arbeid kon verrichten.

Zij besluit door op te merken dat bij de strijd tegen het zwartwerk en tegen het onrechtmatig ontvangen van werkloosheidsuitkeringen, rekening moet worden gehouden met het vermoeden van onschuld, het recht om door een onafhankelijke en onpartijdige rechter te worden gehoord, het recht op een daadwerkelijk rechtsmiddel en het beginsel van de wapengelijkheid.

A.4.1. Indien de tweede prejudiciële vraag een antwoord behoeft, moet dat antwoord volgens de Ministerraad ontkennend zijn.

A.4.2. De Ministerraad zet in de eerste plaats uiteen dat de in het geding zijnde bepaling de werkgever niet belet uitleg te verstrekken over de materiële onmogelijkheid voor de betrokken werknemer om voltijdse arbeid te verrichten.

Hij merkt in eerste instantie op dat de sociaal inspecteur die een overtreding van de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters van een deeltijdse werknemer vaststelt, ertoe gehouden is onmiddellijk na te gaan of het mogelijk is dat die werknemer voltijds kan worden tewerkgesteld. Daartoe zou hij inlichtingen moeten inwinnen bij de werkgever en bij die werknemer, en de werkgever zou bijvoorbeeld de openingsuren van zijn onderneming, het arbeidsreglement of de inrichting van de lokalen als argument kunnen gebruiken. De Ministerraad verwijst ook naar de parlementaire voorbereiding van de in het geding zijnde bepaling, waarin sprake is van de « beoordelingsbevoegdheid » van de inspecteur en het « [gesprek] met de werkgever ».

De Ministerraad betoogt vervolgens dat de werkgever bovendien de vaststelling van de inspecteur met betrekking tot de materiële mogelijkheid van voltijdse tewerkstelling kan betwisten in het kader van het beroep dat hij kan instellen tegen de op basis van artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969 genomen regularisatiebeslissing van de RSZ. Hij verwijst in dat verband naar een arrest van het Arbeidshof te Antwerpen van 10 september 2010.

De Ministerraad besluit daaruit dat het in de prejudiciële vraag aangeklaagde verschil in behandeling slechts kan voortkomen uit een schending of een verkeerde toepassing van de in het geding zijnde bepaling, wat niet tot de bevoegdheid van het Hof behoort. Hij is dan ook van mening dat de vraag geen antwoord behoeft en voegt in ondergeschikte orde daaraan toe dat de in het geding zijnde bepaling geen afbreuk doet aan de rechten van verdediging van de werkgever en verenigbaar is met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

A.4.3.1. Wat betreft de vermeende onmogelijkheid voor de werkgever om het bewijs te leveren van het aantal uren die werkelijk werden gepresteerd door de werknemer die tewerkgesteld is krachtens een arbeidsovereenkomst voor deeltijdse arbeid, voert de Ministerraad in hoofdorde aan dat de vraag geen antwoord behoeft.

Hij onderstreept in dat verband dat de werkgever ook op dat punt zijn argumenten kan doen gelden, zowel tijdens het bezoek van de sociaal inspecteur als voor de rechter bij wie eventueel een beroep tegen de regularisatiebeslissing van de RSZ aanhangig is gemaakt. Hij is bijgevolg van mening dat het in de prejudiciële vraag bedoelde verschil in behandeling slechts kan voortvloeien uit een verkeerde toepassing van de in het geding zijnde bepaling.

De Ministerraad merkt voor het overige op dat alleen het bewijs van het feit dat de betrokken werknemer geen andere uren heeft gepresteerd dan die welke voortvloeien uit zijn arbeidsovereenkomst voor deeltijdse arbeid – en die aanleiding hebben gegeven tot de betaling van socialezekerheidsbijdragen – het vermoeden van zwartwerk zou kunnen weerleggen.

A.4.3.2. In ondergeschikte orde toont de Ministerraad aan dat de in het geding zijnde bepaling bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens. Hij is van mening dat met het vermoeden dat door die bepaling wordt ingesteld het vermoeden van onschuld in acht wordt genomen, omdat die bepaling redelijkerwijs evenredig is met de nagestreefde wettige doelstelling, gelet op de ernst van de inzet en het feit dat zij de rechten van de verdediging vrijwaart.

De Ministerraad zet in eerste instantie uiteen dat de in het geding zijnde bepaling aansluit bij een politiek van controle van de prestaties met variabel werkrooster van werknemers die zijn tewerkgesteld ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst voor deeltijdse arbeid, teneinde het zwartwerk en de frauduleuze ontvangst van werkloosheidsuitkeringen te voorkomen en de correcte inning van de socialezekerheidsbijdragen te verzekeren. Hij onderstreept dat met het vermoeden van voltijdse arbeid verricht door de betrokken werknemers de ontstentenis van aanplakking van de werkroosters wordt bestraft omdat die de controle door de sociale inspecteurs belet. De Ministerraad herinnert eraan dat de wetgever het weerlegbare karakter van dat vermoeden heeft opgeheven wegens het feit dat het, volgens de hoven en rechtbanken, volstond dat de werkgever een begin van bewijs aanbracht dat de betrokken werknemers geen voltijdse arbeid hadden verricht opdat dat vermoeden zou worden weerlegd, wat in talrijke gevallen de controle door de sociale inspecteurs ter zake nutteloos maakte. Onder verwijzing naar het arrest nr. 40/98 van het Hof betoogt hij ook dat de keuze voor een onweerlegbaar vermoeden redelijk is.

De Ministerraad gaat vervolgens ervan uit dat zelfs indien de in het geding zijnde maatregel wordt gezien als een aantasting van de rechten van verdediging van de werkgever, hij evenredig is met het door de wetgever nagestreefde gewettigde doel. In dat verband legt hij ten eerste de nadruk op het feit dat de werkgever de nadelen die verbonden zijn aan de toepassing van het bestreden vermoeden gemakkelijk kan vermijden door de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters in acht te nemen. Hij onderstreept ten tweede dat, indien de werkgever die roosters niet heeft aangeplakt, hij ook kan aantonen dat het materieel onmogelijk is de betrokken werknemer voltijds tewerk te stellen. Ten derde herinnert hij eraan dat de instelling van een onweerlegbaar vermoeden noodzakelijk was, rekening houdend met de soepelheid van de voormelde rechtspraak. Ten vierde merkt de Ministerraad op dat de eventuele ernst van dat vermoeden wordt verantwoord door de zorg de economische en sociale openbare orde, de solidariteit die inherent is aan het socialezekerheidssysteem, alsook de belangen van de werkgevers en de ondernemers, onder wie een eerlijke mededinging moet bestaan, te beschermen.

De Ministerraad merkt ten slotte op dat het vermoeden de rechten van verdediging van de werkgever niet tenietdoet, vermits het niet absoluut is. In dat verband herinnert hij eraan dat het de werkgever blijft vrijstaan, zowel aan de sociaal inspecteur als aan de rechter bij wie eventueel een zaak aanhangig is gemaakt, aan te tonen dat voltijdse arbeid materieel onmogelijk is.

Wat de derde prejudiciële vraag betreft

A.5.1. Monique Moreau gaat ervan uit dat de derde vraag bevestigend dient te worden beantwoord.

Zij is van mening dat met die vraag het Hof wordt verzocht zich uit te spreken over de grondwettigheid van de gelijke behandeling van twee categorieën van werkgevers die de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters niet in acht hebben genomen : enerzijds, diegenen die het bewijs kunnen leveren dat het materieel of economisch onmogelijk was dat de betrokken werknemer voltijdse arbeid verricht en, anderzijds, diegenen die dat bewijs niet kunnen leveren.

A.5.2. Monique Moreau verwijst naar de opmerkingen die zij heeft geformuleerd inzake de tweede prejudiciële vraag en onderstreept dat, zelfs indien men erkent dat de rechter bij wie eventueel een zaak aanhangig is gemaakt, de kwestie van de materiële onmogelijkheid van een voltijdse tewerkstelling van de werknemer kan onderzoeken, hij de vaststelling van de sociaal inspecteur in dat verband niet ter discussie zou kunnen stellen. Zij voegt daaraan toe dat zulks bovendien afbreuk doet aan het recht van de werkgever om een beroep van volle rechtsmacht in te stellen.

Zij merkt ten slotte op dat de in het geding zijnde bepaling, verre van als enige doel de correcte inning van de socialezekerheidsbijdragen te hebben, ook kan worden geanalyseerd als een sanctie voor de werkgever die, rekening houdend met het ingestelde vermoeden, kan worden gedwongen socialezekerheidsbijdragen te betalen die niet overeenstemmen met arbeidsuren die werkelijk in zijn voordeel werden gepresteerd en die niet erin slaagt aan te tonen dat het voor hem onmogelijk was de betrokken werknemer voltijds tewerk te stellen.

A.6.1. In hoofdorde repliceert de Ministerraad dat de derde prejudiciële vraag onontvankelijk is omdat niet erin wordt gepreciseerd welke de categorieën van personen zijn wier situatie moet worden vergeleken.

A.6.2. In ondergeschikte orde onderzoekt de Ministerraad de vraag, die in die zin wordt begrepen dat het Hof daarmee wordt verzocht uitspraak te doen over de grondwettigheid van een gelijkheid van behandeling met betrekking tot twee categorieën van werkgevers die de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters niet in acht hebben genomen.

Hij gaat in eerste instantie ervan uit dat zij geen antwoord behoeft omdat zij op een verkeerde interpretatie van de wet berust. Hij herinnert eraan dat zowel tijdens de controle door de sociaal inspecteur als voor de rechter bij wie eventueel een zaak aanhangig wordt gemaakt, de werkgever steeds kan aantonen dat het materieel onmogelijk is de betrokken werknemer voltijds tewerk te stellen.

De Ministerraad betoogt vervolgens dat de toepassing van het bij de in het geding zijnde bepaling ingestelde vermoeden op de werkgever die een dergelijk bewijs kan leveren, slechts te wijten zou kunnen zijn aan een verkeerde toepassing van de wet of aan het onvoldoende overtuigende karakter van dat bewijs. Hij is van mening dat de prejudiciële vraag in die omstandigheden ontkennend dient te worden beantwoord.

Hij voegt bovendien eraan toe dat de in het geding zijnde bepaling niet als sanctie kan worden aangemerkt, aangezien de socialezekerheidsbijdragen waarvan de betaling op die basis wordt gevorderd, niets anders zijn dan de vergoeding van de door de werkgever aan de RSZ berokkende schade.

Wat de vierde prejudiciële vraag betreft

A.7.1. Monique Moreau gaat ervan uit dat de vierde vraag ook bevestigend dient te worden beantwoord.

A.7.2. Zij zet uiteen dat het bij de in het geding zijnde bepaling ingestelde onweerlegbaar vermoeden een straf is in de zin van artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Zij merkt in dat verband op dat de betwiste maatregel niet tot doel heeft de door een onwettig gedrag veroorzaakte schade te vergoeden, vermits de niet-inachtneming van de regels inzake openbaarmaking van de

werkroosters op zich de RSZ geen enkel nadeel berokkent. Zij leidt uit de parlementaire voorbereiding van de in het geding zijnde bepaling af dat die maatregel beantwoordt aan een repressieve doelstelling, namelijk de strijd tegen het zwartwerk. Zij merkt ook op dat het ingestelde vermoeden betrekking heeft op de bonafide werkgever die de verschuldigde socialezekerheidsbijdragen heeft betaald en dat de zwaarte van de sanctie hoofdzakelijk getuigt van de wil om de werkgever ertoe aan te zetten de regels inzake openbaarmaking van de werkroosters in acht te nemen. Zij gaat ervan uit dat, in tegenstelling met de hypothese bedoeld in artikel 35, § 1, derde lid, van de wet van 27 juni 1969, de werkgever, ter uitvoering van de in het geding zijnde bepaling, kan worden gedwongen socialezekerheidsbijdragen te betalen die nooit verschuldigd waren.

Monique Moreau onderstreept het uitermate ernstige en onevenredige karakter van de sanctie, vermits de ontstentenis van bekendmaking van de werkroosters de RSZ slechts nadeel berokkent wanneer zij ertoe strekt de niet-betaling van socialezekerheidsbijdragen op bepaalde arbeidsuren te verbergen.

A.7.3. Monique Moreau betoogt dat het onweerlegbare karakter van het bij de in het geding zijnde bepaling ingestelde vermoeden ernstig afbreuk doet aan het vermoeden van onschuld van de werkgever, omdat die laatste fictief en automatisch als een fraudeur wordt beschouwd.

Zij klaagt eveneens een schending van de wapengelijkheid aan, die te maken heeft met het feit dat de werkgever de vaststellingen van de sociaal inspecteur niet kan betwisten.

Monique Moreau voert ten slotte aan dat de in het geding zijnde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt doordat zij de werkgever niet het voordeel toekent van eventuele verzachtende omstandigheden of maatregelen van opschorting of uitstel. Zij preciseert dat die bepaling in dat verband een verschil in behandeling invoert tussen, enerzijds, de werkgever van wie de RSZ de betaling vordert van socialezekerheidsbijdragen in het kader van een burgerlijke procedure, met toepassing van artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969, en, anderzijds, de werkgever die, ter uitvoering van artikel 35 van dezelfde wet, strafrechtelijk wordt vervolgd wegens een ontstentenis van betaling van bijdragen van hetzelfde type.

A.8.1. In hoofdorde repliceert de Ministerraad dat de prejudiciële vraag geen antwoord behoeft, vermits de in het geding zijnde maatregel geen straf is in de zin van de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Hij merkt in dat verband op dat de wet die maatregel niet als sanctie kwalificeert, aangezien de in het geding zijnde bepaling geen deel uitmaakt van de afdelingen van de wet van 27 juni 1969 die betrekking hebben op de burgerlijke sancties en de strafbepalingen. Hij betoogt ook dat de in het geding zijnde maatregel geen enkele repressieve dimensie heeft en ertoe strekt de aan de RSZ berokkende schade te vergoeden. Hij stelt ten slotte dat de ernst van de nadelen die voor de werkgever het gevolg zijn van de toepassing van de in het geding zijnde bepaling, evenredig is met het door de RSZ geleden nadeel, aangezien de regularisatie waartoe die laatste heeft besloten, als de berekening van een achterstallig bedrag wordt beschouwd.

De Ministerraad is van mening dat de in het geding zijnde bepaling kan worden vergeleken met de maatregel bedoeld in artikel 35, § 1, derde lid, van de wet van 27 juni 1969, die het Hof, in zijn arrest nr. 92/2000, geweigerd heeft als straf te kwalificeren. Hij zet uiteen dat zij daarentegen niet kan worden vergeleken met de maatregel bedoeld in artikel 30bis, § 3, derde lid, en met die welke is bedoeld in artikel 35, § 1, vijfde lid, van dezelfde wet, waarvan het Hof, in zijn arresten nrs. 98/99, 92/2000, 80/2001 en 86/2007, het overwegend repressieve karakter heeft onderstreept. Hij verwijst ook naar het arrest nr. 9/2003, waarin het Hof oordeelt dat de opslagen en interesten in verband met achterstallige betalingen van vergoedende aard zijn.

Ten slotte verwijst hij naar een arrest van het Arbeidshof te Antwerpen van 14 maart 2007 waarin wordt geoordeeld dat de vroegere versie van artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969 geen straf is en waarin wordt verwezen naar een arrest van het Hof van Cassatie van 5 juni 2001 met betrekking tot de niet-strafrechtelijke aard van de maatregel bedoeld in artikel 171 van de programmawet van 22 december 1989.

A.8.2. In ondergeschikte orde is de Ministerraad van mening dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord.

Hij herinnert ten eerste eraan dat de werkgever zowel voor de sociaal inspecteur als voor de rechter bij wie eventueel een zaak aanhangig wordt gemaakt, steeds kan betwisten dat is voldaan aan de voorwaarden voor de toepassing van het onweerlegbaar vermoeden.

Onder verwijzing naar het arrest van het Hof nr. 125/2003 merkt de Ministerraad ten tweede op dat artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens niet vereist dat de rechter bij wie een beroep tegen een administratieve sanctie aanhangig is gemaakt, over de bevoegdheid beschikt de hoogte van een sanctie aan te passen wanneer de administratie niet over die bevoegdheid tot aanpassing beschikt. Hij merkt in dat verband op dat wanneer de RSZ overgaat tot een regularisatie op basis van het bij de in het geding zijnde bepaling ingestelde vermoeden, hij het bedrag van de socialezekerheidsbijdragen die zijn verschuldigd door de werkgever die het voorwerp uitmaakt van die regularisatie, niet vrij kan bepalen. De Ministerraad voegt eraan toe dat in geval van materiële onmogelijkheid om voltijdse arbeid te verrichten, de rechter niet kan ingaan op een vordering tot regularisatie vanwege de RSZ die gebaseerd is op de in het geding zijnde bepaling, zelfs indien zij betrekking heeft op een bedrag dat lager ligt dan het verschil tussen de waarde van de daadwerkelijk voor de deeltijdse werknemer betaalde socialezekerheidsbijdragen en de waarde van de bijdragen met betrekking tot voltijdse arbeid.

Ten aanzien van het standpunt van de partijen in hun aanvullende memorie

A.9. Monique Moreau is van mening dat het arrest van het Hof van Cassatie van 7 februari 2011 geen invloed heeft op het antwoord dat op de prejudiciële vragen moet worden gegeven.

Zij voert, enerzijds, aan dat de interpretatie die het Hof van Cassatie aan de in het geding zijnde bepaling geeft, niet bindend is voor de rechtscollages die die bepaling moeten toepassen en, anderzijds, dat de overgrote meerderheid daarvan van oordeel is dat het bij die bepaling ingestelde vermoeden weerlegbaar is.

A.10.1. De Ministerraad is van mening dat het arrest van het Hof van Cassatie van 7 februari 2011 zijn eigen standpunt bevestigt.

Uit dat arrest leidt hij af dat het door de in het geding zijnde bepaling ingestelde vermoeden weerlegbaar is, aangezien, zowel bij het bezoek van de sociaal inspecteur als voor de rechter voor wie eventueel tegen de regularisatiebeslissing van de RSZ beroep wordt ingesteld, de werkgever kan aantonen dat het voor zijn werknemers materieel onmogelijk is om voltijdse arbeid te verrichten.

Hij preciseert ook dat dat arrest van het Hof van Cassatie daarom niet het standpunt bevestigt dat dat Hof heeft ingenomen in het in A.1.3 bedoelde arrest van 3 februari 2003.

A.10.2. De Ministerraad is van mening dat het arrest van het Hof van Cassatie van 7 februari 2011 onderstreept dat de prejudiciële vragen gebaseerd zijn op een verkeerde interpretatie van de in het geding zijnde bepaling.

In hoofdorde voert hij aan dat die vragen niet meer dienen te worden beantwoord en stelt hij het Hof voor aan de verwijzende rechter te vragen of een antwoord op die vragen noodzakelijk blijft om uitspraak te doen.

In ondergeschikte orde is de Ministerraad van mening dat de vragen ontkennend dienen te worden beantwoord.

- B -

B.1. Artikel 22ter van de wet van 27 juni 1969 « tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders », ingevoegd bij artikel 181 van de programmawet van 22 december 1989, en vervangen bij artikel 8 van de programmawet van 27 december 2004, bepaalt :

« Behoudens in de door de sociale inspectiediensten vastgestelde gevallen van materiële onmogelijkheid om voltijdse arbeid te verrichten, worden bij ontstentenis van inschrijving in de documenten bedoeld bij de artikelen 160, 162, 163 en 165 van de programmawet van

22 december 1989 of bij gebrek aan gebruik van de apparaten bedoeld bij artikel 164 van dezelfde wet, de deeltijdse werknemers vermoed hun normale werkelijke arbeid te hebben uitgevoerd volgens de normale werkroosters van de betrokken werknemers die openbaar werden gemaakt zoals bepaald in de artikelen 157 tot 159 van dezelfde wet.

Behoudens in de door de sociale inspectiediensten vastgestelde gevallen van materiële onmogelijkheid om voltijdse arbeid te verrichten, worden bij ontstentenis van openbaarmaking van de normale werkroosters van de betrokken werknemers, de deeltijdse werknemers vermoed arbeid te hebben verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst voor arbeid als voltijdse werknemer ».

Die bepaling maakt deel uit van afdeling 1 (« Aangifte en betaling ») van hoofdstuk IV (« Inning en invordering van de bijdragen ») van de wet van 27 juni 1969.

B.2. Uit de motivering van de verwijzingsbeslissing en de bewoordingen van de prejudiciële vragen blijkt dat aan het Hof vragen worden gesteld over de bestaanbaarheid van artikel 22ter, tweede lid, van de wet van 27 juni 1969 met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6.1 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, in zoverre het bij de in het geding zijnde bepaling ingestelde vermoeden onweerlegbaar zou zijn.

B.3. Artikel 6.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« Bij het vaststellen van zijn burgerlijke rechten en verplichtingen of bij het bepalen van de gegrondheid van een tegen hem ingestelde strafvervolgning heeft eenieder recht op een eerlijke en openbare behandeling van zijn zaak, binnen een redelijke termijn, door een onafhankelijke en onpartijdige rechterlijke instantie welke bij de wet is ingesteld. Het vonnis moet in het openbaar worden gewezen maar de toegang tot de rechtszaal kan aan de pers en het publiek worden ontzegd gedurende het gehele proces of een deel daarvan, in het belang van de goede zeden, van de openbare orde of 's lands veiligheid in een democratische samenleving, wanneer de belangen van minderjarigen of de bescherming van het privé leven van partijen bij het proces dit eisen of, in die mate als door de rechter onder bepaalde omstandigheden strikt noodzakelijk wordt geoordeeld, wanneer openbaarmaking de belangen van de rechtspraak zou schaden ».

Artikel 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« Eenieder wiens rechten en vrijheden, welke in dit Verdrag zijn vermeld, zijn geschonden, heeft recht op daadwerkelijke rechtshulp voor een nationale instantie, zelfs indien deze schending zou zijn begaan door personen in de uitoefening van hun ambtelijke functie ».

B.4. De aanneming van artikel 8 van de programmawet van 27 december 2004 had tot doel een « weerlegbaar vermoeden » te vervangen door een « onweerlegbaar vermoeden, waarbij [de arbeidsinspecteur] zich wel [dient] te vergewissen van het feit of de gecontroleerde werknemer niet in de materiële onmogelijkheid verkeerde om voltijdse arbeid te verrichten » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, nr. 1437/1, p. 23).

Die vervanging werd verantwoord als volgt :

« Artikel 22ter van de wet 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders voorziet in een weerlegbaar vermoeden van voltijdse onderwerping voor de deeltijdse werknemers [voor wie] de formaliteiten inzake sociale documenten niet werden gerespecteerd.

Volgens de recente rechtspraak van het Hof van Cassatie (met name een arrest van 3 februari 2003) moet het tegendeel van het in artikel 22ter van de voornoemde wet van 27 juni 1969 gestelde vermoeden dat de werknemers hun arbeid hebben verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst voor voltijdse arbeid, worden aangebracht door de werkgever en bestaat het erin te bewijzen dat de deeltijdse werknemers geen voltijdse arbeid hebben verricht in het kader van een arbeidsovereenkomst voor voltijdse arbeid. De werkgever moet niet de omvang van de werkelijk verrichte prestaties in het kader van een arbeidsovereenkomst voor deeltijdse arbeid bewijzen.

Op basis hiervan oordelen bepaalde [h]oven dat, zodra de werkgever een begin van bewijs aanbrengt met betrekking tot de realiteit van de deeltijdse arbeid uitgevoerd door zijn werknemer, het aan de [arbeidsinspectie] is om de realiteit van de deeltijdse [lees : voltijdse] arbeid aan te tonen, met name door alle aanwezige personen te ondervragen en door verschillende bezoeken ter plaatse af te leggen om de realiteit van de feiten vast te stellen. Een dergelijke vereiste komt neer op het tenietdoen van alle vaststellingen gedaan door de [arbeidsinspectiediensten] naar aanleiding van gerichte controles om het zwartwerk in kaart te brengen » (*ibid.*).

Het kwam ook erop aan « een antwoord te bieden op de afwijkende nieuwe situaties die zijn vastgesteld door de inspectiediensten of [door] de instanties die belast zijn met de inning van de werkgeversbijdragen » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, nr. 1437/25, pp. 71-72) teneinde « de correcte inning van de [...] bijdragen » te waarborgen (*ibid.*, p. 15).

De in het geding zijnde bepaling werd bovendien voorgesteld als een middel om de verlamming van de arbeidsinspectie te voorkomen en tegelijkertijd de toepassing van het ingestelde onweerlegbare vermoeden uit te sluiten wanneer die inspectie vaststelt « dat voltijds of deeltijds voor langere tijd werken materieel onmogelijk is » (*Parl. St.*, Kamer, 2004-2005, nr. 1437/25, p. 72).

B.5. De in het geding zijnde bepaling vormt, door het vermoeden dat zij instelt, een maatregel die in overeenstemming is met de doelstelling die ermee wordt nagestreefd. Het onweerlegbare karakter ervan kon noodzakelijk worden geacht om, zoals in de parlementaire voorbereiding wordt aangegeven, de correcte inning van de socialezekerheidsbijdragen te waarborgen, met name in het kader van de strijd tegen het zwartwerk.

In zoverre het vermoeden onweerlegbaar is, heeft het echter een algemeen en absoluut karakter dat onevenredig is ten aanzien van de betrokken werkgever, aangezien het hem het recht ontzegt om aan te tonen dat het bedrag van de socialezekerheidsbijdragen die hij heeft betaald, overeenstemt met de arbeidsprestaties die daadwerkelijk werden verricht door de werknemer die hij tewerkstelt ter uitvoering van een arbeidsovereenkomst voor deeltijdse arbeid.

De in het geding zijnde maatregel vertoont bijgevolg een onevenredig karakter.

B.6. In zoverre de in het geding zijnde bepaling een onweerlegbaar vermoeden zou instellen, dienen de prejudiciële vragen bevestigend te worden beantwoord.

B.7. Het Hof stelt evenwel vast dat die bepaling anders kan worden geïnterpreteerd.

B.8.1. Artikel 1352 van het Burgerlijk Wetboek bepaalt :

« Het wettelijk vermoeden ontslaat degene in wiens voordeel het bestaat, van ieder bewijs.

Geen bewijs wordt tegen het wettelijk vermoeden toegelaten, wanneer de wet, op grond van dit vermoeden, bepaalde handelingen nietig verklaart of de rechtsvordering ontzegt, tenzij de wet het tegenbewijs heeft vrijgelaten, en onverminderd hetgeen omtrent de gerechtelijke eed en de gerechtelijke bekentenis zal worden bepaald ».

B.8.2. Het door de in het geding zijnde bepaling ingestelde vermoeden is niet van toepassing wanneer de sociaal inspecteur vaststelt dat het voor de betrokken werknemers materieel onmogelijk is voltijdse arbeid te verrichten.

Die bepaling geeft niet aan dat dat vermoeden onweerlegbaar is. Bovendien verklaart zij geen enkele handeling nietig en ontzegt zij geen enkele rechtsvordering op grond van dat wettelijk vermoeden.

Dat vermoeden is dus niet onweerlegbaar (zie Cass., 7 februari 2011, S.10.0056.N).

B.9. Indien de in het geding zijnde bepaling op die wijze wordt geïnterpreteerd, dienen de prejudiciële vragen ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

- In die zin geïnterpreteerd dat het een onweerlegbaar vermoeden instelt, schendt artikel 22ter, tweede lid, van de wet van 27 juni 1969 « tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders », vervangen bij artikel 8 van de programmawet van 27 december 2004, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

- In die zin geïnterpreteerd dat zij een weerlegbaar vermoeden instelt, schendt dezelfde bepaling de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6 en 13 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, niet.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op de openbare terechtzitting van 17 november 2011.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

R. Henneuse